

LBRIS

We know
books

Aurelia Bărbulescu

DICTIONAR DE BUZUNAR

EXPRESII ȘI LOCUTIUNI ROMÂNEȘTI

Editura Paralela 45

subst. = substantiv

vb. = verb

adj. = adjectiv

adv. = adverb

prep. = prepoziție

pron. = pronume

interj. = interjecție

fam. = familiar

fig. = figurat

pop. = popular

reg. = regional

arg. = argou

Ac *subst.*

- a **căuta acul în carul cu fân** = a se apuca de o muncă zadarnică.
- a **călca ca pe ace** = a merge încet, cu grijă.
- **nici cât un vârful de ac** = extrem de mic.
- a **avea (găsi) ac de cojocul cuiva** = a avea mijloace de a pedepsi pe cineva.

Acces *subst.*

- a **(nu) avea acces** = interzis, a (nu) avea voie, a (nu) avea permisiunea.

A acoperi *vb.*

- a se **acoperi de glorie** = a înfăptui acte de vitejie, a fi viteaz, a fi erou.

A acri *vb.*

- a **i se acri de ceva sau de cineva** = a se sătura de ceva sau de cineva.

A acționa *vb.*

- a **acționa în judecată** = a da în judecată.

Adânc (-ă) *adj.*

- a **trăi până la adânci bătrâneți** = a trăi mult, până la o vârstă înaintată.

BRIS | We know

A aduce *vb.*

- a o aduce bine din condei = a avea talent la scris, a se exprima cu ușurință în vorbire sau în scris.
- a-și aduce aminte = a-și aminti.

Aducere *subst.*

- aducere-aminte = amintire.

A adulmeca *vb.*

- a adulmeca o primejdie = a presimți, a miroși, a simți un pericol.

A aduna *vb.*

- a aduna dovezi = a strânge probe.
- a se aduna de pe jos = a-și reveni după o lovitură.
- a aduna pe făraș = (*fam.*) a bate (pe cineva) măr, a-l lăsa lat.

Aer *subst.*

- a lua aer = a respira aer curat, a ieși din casă la aer.
- a fi ceva în aer (plutește ceva în aer) = a presimți că se pregătește ceva, pe ascuns.
- a-și da aere = a fi îngâmfat, a se făli, a-și da importanță.

Afară *adv.*

- a da afară = a scoate pe cineva cu forța, a concedia, a exclude.
- din cale-afară = peste măsură, exagerat, neobișnuit.
- pe din afară = pe de rost.

Aici *adv.*

- până aici! (*fam.*) = destul, ajunge.
- pe-aici ție drumul! = pleacă!, șterge-o!, întinde-o!
- aici i-aici! = acum e acum, acum e momentul hotărâtor.

A ajunge *vb.*

- a ajunge departe = a reuși, a atinge scopul dorit, a răzbi.
- a ajunge la mal (liman) = a reuși după îndelungi eforturi, a ieși cu bine, a scăpa de sărăcie.
- a nu-i ajunge cu prăjina la nas = a fi înfumurat, fudul, cu nasul pe sus.
- a ajunge rău = a decădea pe plan social, material, moral.
- a ajunge bine = a reuși în viață.

- a **ajunge** la fundul sacului = a săraci.
- a **ajunge** (încăpea) pe mâinile cuiva = a fi la discreția cuiva, a depinde de cineva.
- a **ajuns** oul mai cu minte decât găina = copiii se cred uneori mai deștepți decât părinții.

A ajuta *vb.*

- Doamne **ajută!** = invocare a divinității în anumite momente.
- a nu-l **ajuta** pe cineva **puterea** (mintea, capul) = a nu avea capacitatea fizică sau intelectuală de a face un lucru.

Ajutor *subst.*

- a-i fi de **ajutor** = a-i fi de folos cuiva.
- a da o mână de **ajutor** = a sprijini, a susține.

Alb (-ă) *adj.*

- **alb** la față = livid, palid.
- ba e **albă**, ba e neagră = care se contrazice.
- nici **albă**, nici neagră = nici așa, nici așa; în niciun fel.

- a scoate peri **albi** = a agasa, a necăji, a sâcăi pe cineva.
- **negru pe alb** = limpede, indiscutabil, clar, neîndoielnic.

A alege *vb.*

- **alege până culege** = cineva pretentios care, tot alegând, ia ce rămâne, adică ce e mai rău.

A alerga *vb.*

- a **alerga** ca un purice potcovit = a merge foarte încet.
- a **alerga într-un suflet spre...** (la..., către...) = a alerga foarte repede spre..., la..., către...

Amar (-ă) *adj.*

- **pâine amară** (*reg.*) = existență câștigată prin muncă grea, trudă.
- a face zile **amare** = a neferici pe cineva, a produce diverse neazuri.
- a-și înghiți **amarul** = a suferi în tăcere.
- a-și vărsa **amarul** = a face destăinuiri, a împărtăși cuiva suferința.

Aminte *adv.*

- a(-și) **aduce aminte** = a(-și) aminti.
- a **lua aminte** = a ține seama de ceva, a nu trece cu vederea.
- a **lua aminte la ceva** = a observa cu atenție ceva.
- a-i **fi (cuiva) aminte** (de ceva) = a dori, a avea chef (de ceva).

Apă *subst.*

- **apă de ploaie** (*fam.*) = vorbe goale, lucru fără valoare.
- a **bate apa în pui** (*fam.*) = a vorbi mult și fără rost.
- a **fi o apă și-un pământ** = a fi toți la fel.
- a **intra la apă** = a-și micșora dimensiunile.
- a **lua apă** = a se inunda.
- a **nu avea nici după ce bea apă** = a fi foarte sărac, a trăi greu.
- **ca pe apă** (ca apa) = în mod curgător, fluent, (a ști) pe dinafară.
- a **ști în ce ape se scaldă** = a cunoaște acțiunile, intențiile cuiva.

- a **lăsa pe cineva în apele lui** = a lăsa în pace.
- a **nu fi în apele lui** = a fi prost dispus, trist, abătut.
- a-i **lăsa gura apă** = a dori ceva, a saliva de poftă.
- a **fi o apă** = a fi transpirat, ud leoarcă.
- a **se duce pe apa sâmbetei** = a se prăpădi, a muri.
- a-i **veni apa la moară** = a schimba situația cuiva în bine.
- a-i **lua apa de la moară** = a priva pe **cineva** de o situație favorabilă.
- a **pescui în apă tulbure** = a trage foloase personale din situații suspecte.

Apoi *adv.*

- **de joi până mai apoi** = niciodată, la nesfârșit, mereu.

A aprinde *vb.*

- a-și **aprinde paie în cap** = a-și cauza neplăceri.

Arama *subst.*

- a-și **arăta arama** (colții) = a da la iveală, a lăsa să se vadă.

A arăta *vb.*

- a **arăta ușa** = a da afară din casă, încăpere etc.
- a **arăta drumul** = a indica.
- a **arăta cu degetul** = a acuza, a disprețui pe cineva pentru faptele sale.
- a **arăta bine** (rău) (*fam.*) = a avea o înfățișare sănătoasă (nesănătoasă).
- se **arată vreme bună** = se face vreme frumoasă.
- **îți arăt eu ție!** (*fam.*) = a amenința (te învăț eu minte!).

A arde *vb.*

- a **arde gaz degeaba** = a pierde vremea de pomană, a lenevi.

A arunca *vb.*

- a **arunca în aer** = a distruge cu ajutorul unui explozibil.
- a (-și) **arunca ochii** = a privi repede, a cerceta sumar, a examina.
- a **arunca o vorbă** (un cuvânt) = a spune ceva în treacăt.

- a **arunca pe drumuri** = a concedia, a lipsi pe cineva de cele necesare traiului.
- a **arunca vina asupra cuiva** = a învinovăți.
- a **arunca armele** = a se preda.
- a **arunca cu noroi în cineva** = a dezonoara, a defăima.

A astupa *vb.*

- a-și **astupa urechile** = (*fig.*) a nu voi să audă ceva sau de ceva care-i produce groază, repulsie etc.
- a-i **astupa cuiva ochii** = a minți, a mitui.
- a-i **astupa gura** = a face pe cineva să tacă.

Atenție *subst.*

- a da **atenție** = a fi politicos, amabil.

Ață *subst.*

- până la un cap de **ață** = totul.
- nici un capăt de **ață** = nimic.

Aur *subst.*

- de **aur** = (*fig.*) persoană cu calități morale deosebite.
- a înota în **aur** = a fi foarte bogat.

